

---

2. VAJA: DIFERENCIALNE ENAČBE- ZAČETNI PROBLEMI

Dominik Primožič

21. MAREC 2025

1. naloga

Preučite možna nihanja za Duffinovo nihalo, ki ga vzbujate. Poglejte, kaj se dogaja s sistemom za različne vrednosti parametrov.

Metode

Duffingovo nihalo je poseben eno dimenzionalen anharmoničen sistem, ki zadostuje diferencialni enačbi:

$$\ddot{x} + \delta \dot{x} + \alpha x + \beta x^3 = \gamma \cos(\omega t)$$

Kjer so δ , α , β , γ in ω nastavljeni parametri. Za rešitev poleg parametrov potrebujemo še začetna pogoja $x(0)$ in $\dot{x}(0)$. Reševanja sem se lotil z metodo Runge-Kutta četrtega reda, pri čemer sem diferencialno enačbo drugega reda prevedel na dve diferencialni enačbi prvega reda:

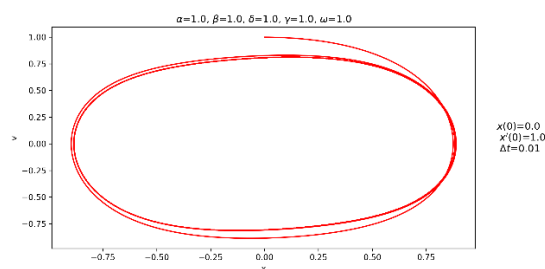
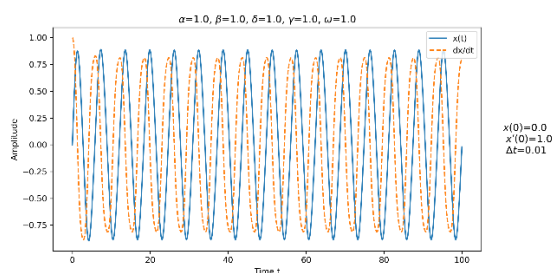
$$\dot{u} = v$$

$$\dot{v} = -\delta v - \alpha u - \beta u^3 + \gamma \cos(\omega t)$$

Ta sistem diferencialnih enačb sem nato reševal za različne vrednosti parametrov.

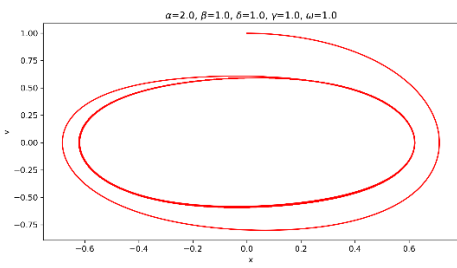
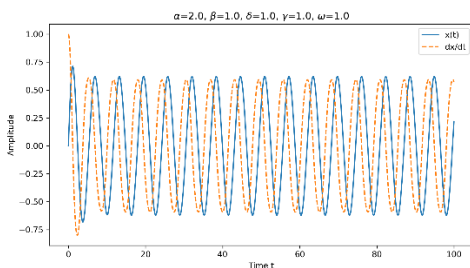
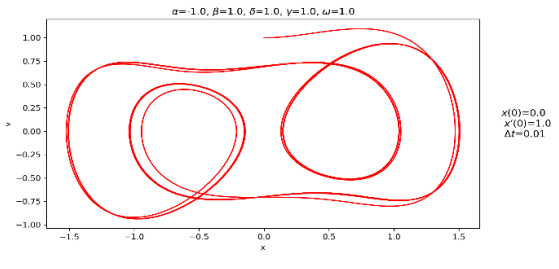
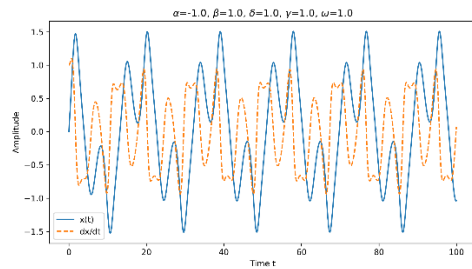
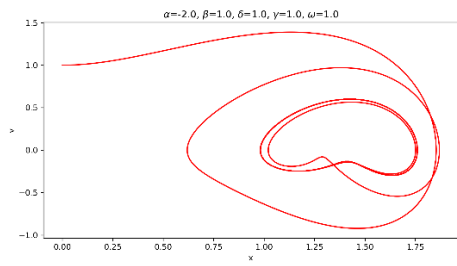
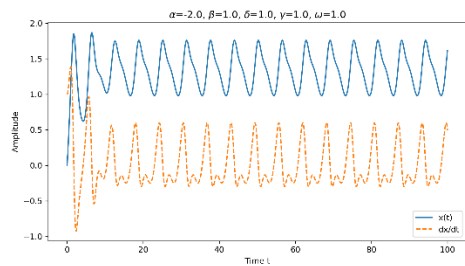
Rezultati

Za začetne pogoje sem izbral $x(0) = 0$ in $\dot{x}(0) = 1$, parametre sem vse nastavil na 1. V prvem preizkusu sem vsakega od parametrov posebej spreminjal na vrednosti -2, -1, 1, 2 in narisal grafe spreminjanja x s časom in spreminjanja hitrosti s pozicijo (diagrami v faznem prostoru). Spodaj je kolekcija rezultatov, kolikor ni grafa za določeno vrednost parametra med omenjenimi je bila shema za tako kombinacijo nestabilna.

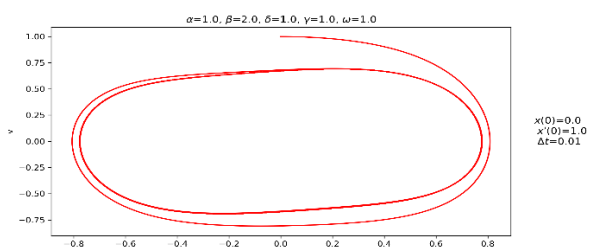
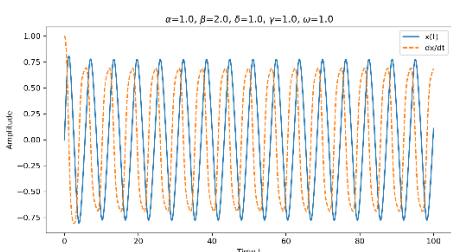
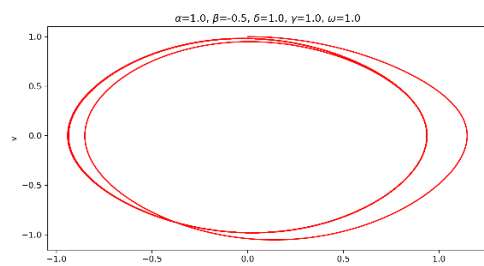
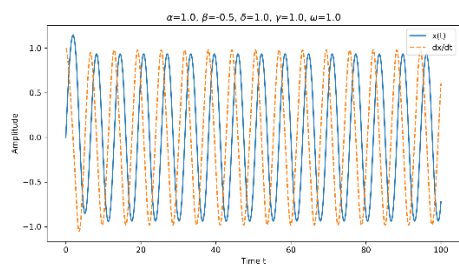
Graf 1: Začetni parametri, vsi ena

Pri vseh parametrih enakih ena je nihanje periodično urejeno. Diagram v faznem prostoru je tudi le preprosto kroženje.

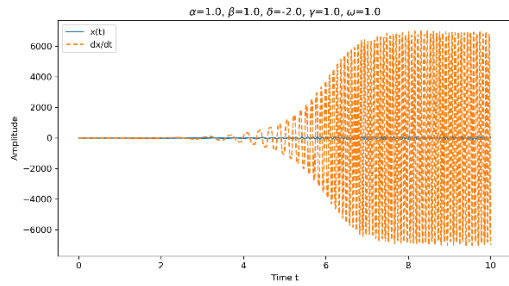
Graf 2: Spreminjanje α

Sprememba α v negativno vrednost podre urejenost nihanja, pri majhni negativni vrednosti bolj kot pri večji. Pri $\alpha = -2$ x ne dosega več negativnih vrednosti med nihanjem. Pri $\alpha = -1$ pa gibanje postane bolj kaotično, kot se vidi iz faznega diagrama.

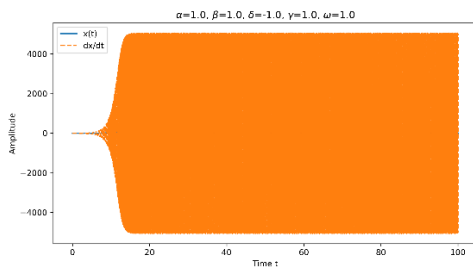
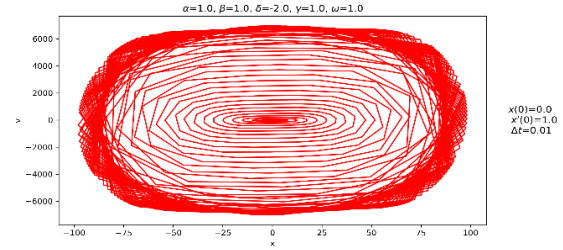

Graf 3: Spreminjanje β

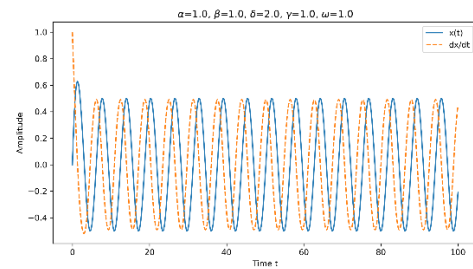
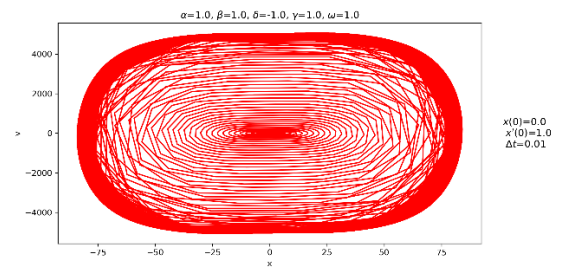
Za β ni bilo veliko stabilnih gibanj, ta ki so, pa nimajo velikega vpliva na gibanje.

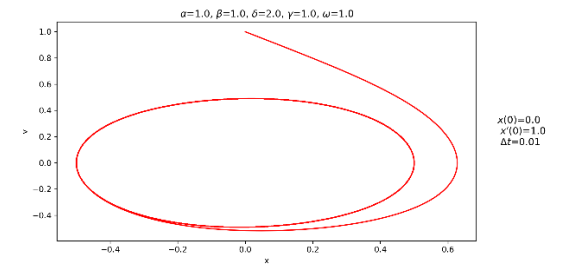
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

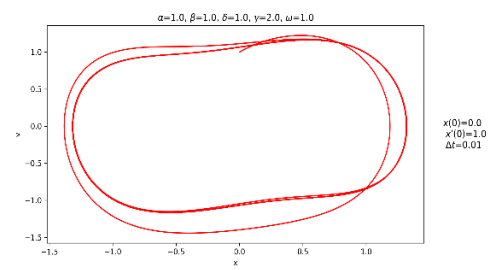
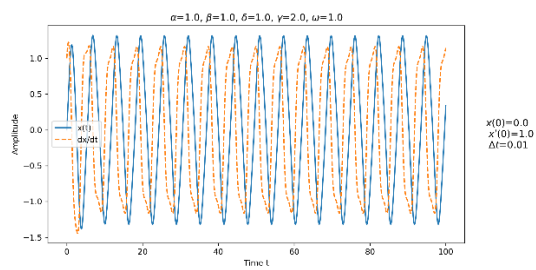
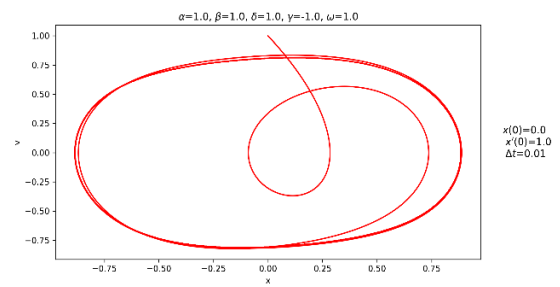
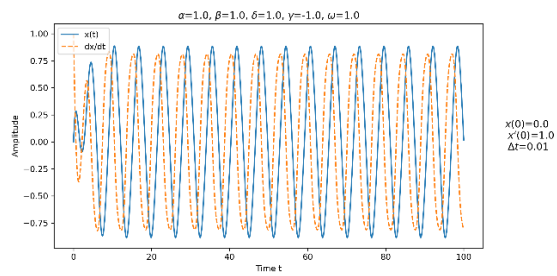
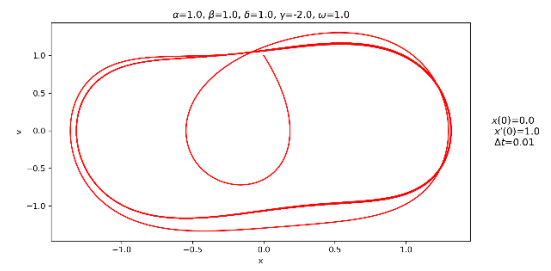
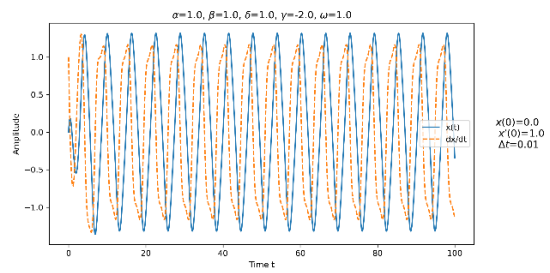

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

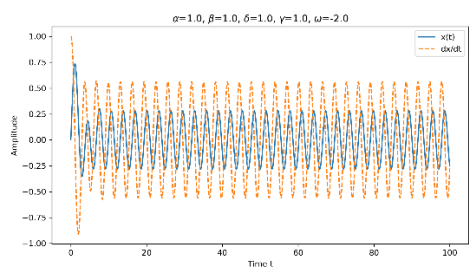
Graf 4: Spreminjanje δ

Paramter δ ima pri pozitivni vrednosti majhen vpliv, le ravnotežno lego prestavi v negativno vrednost. Pri negativnih vrednostih povzroči zelo velike oscilacije, kar je razvidno iz obeh diagramov. Fazni diagram kaže zanimivo simetrijo.

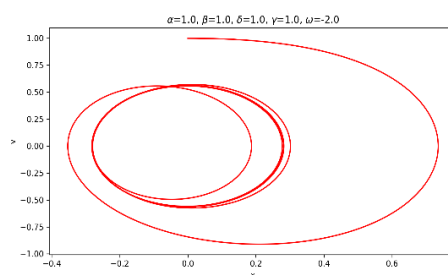

Graf 5: Spreminjanje γ

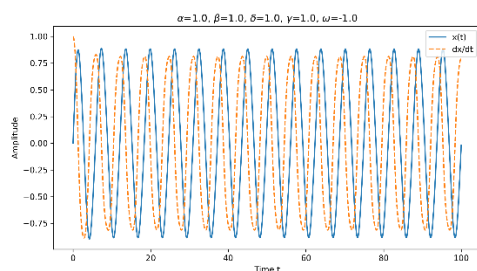
Spreminjanje γ ima vpliv le na frekvenco nihanja, na fazni diagramih razen kakšne zanke ni velikih sprememb.

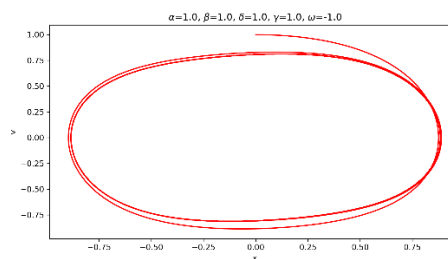
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

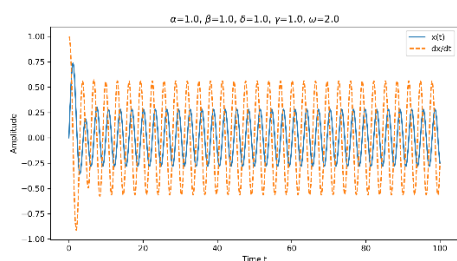
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

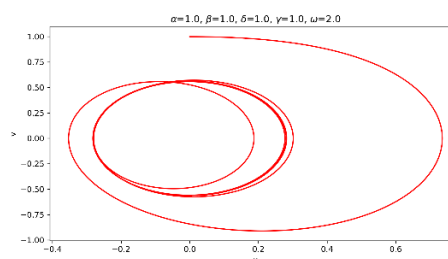
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

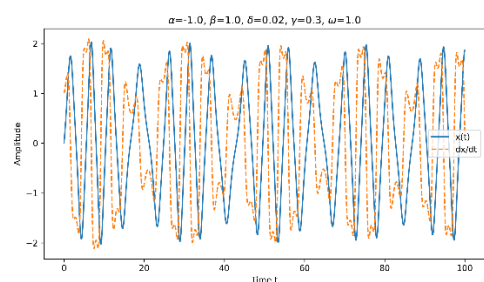

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

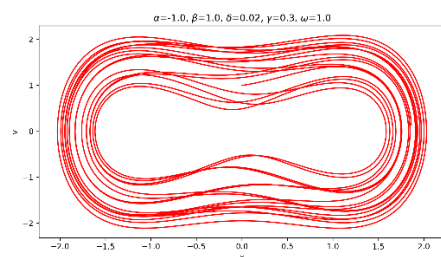
Graf 6: Spreminjanje ω

Podobno tudi ω vpliva le na frekvenco nihanja, v tem primeru bolj izrazito. Na faznem diagramu se zanka manjša. Odmik pri absolutnih vrednostih 2 dosega pretežno negativne vrednosti.

Nato sem poskusil dobiti še bolj zanimive načine nihanja. Nekaj teh poskusov je spodaj.

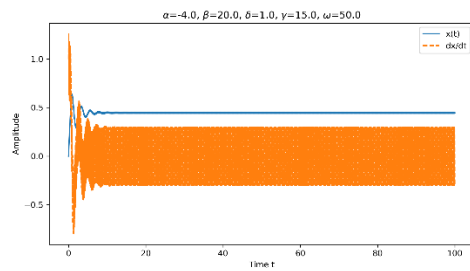
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

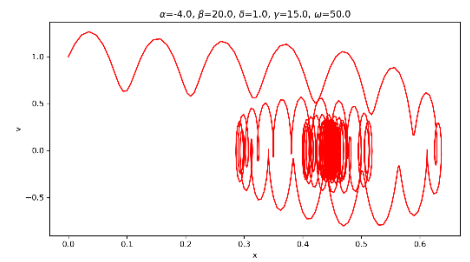
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

Graf 7: Parametri iz Wikipedije

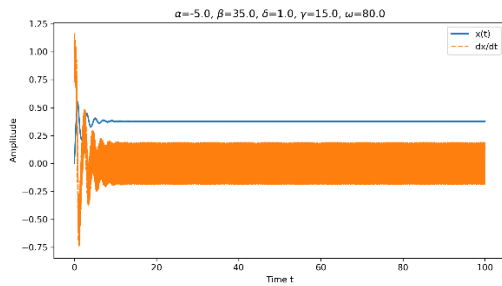
Preizkusil sem parametre, ki sem jih dobil na Wikipediji članku o Duffingovem nihalu. Nihanje je nekoliko bolj zanimivo. Fazni diagram pa je zelo simetričen.

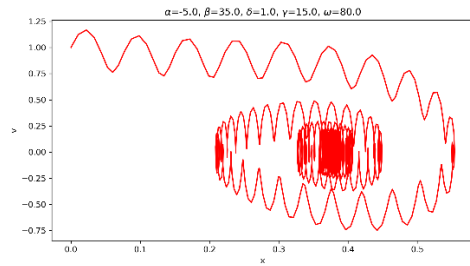
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

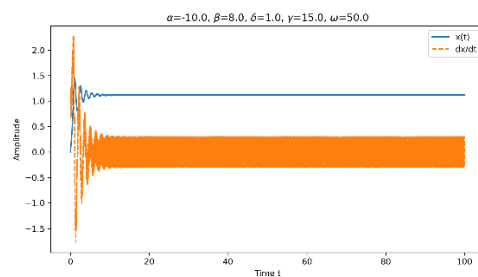
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

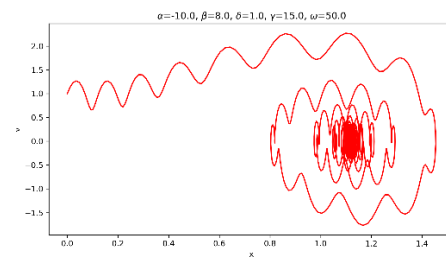
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

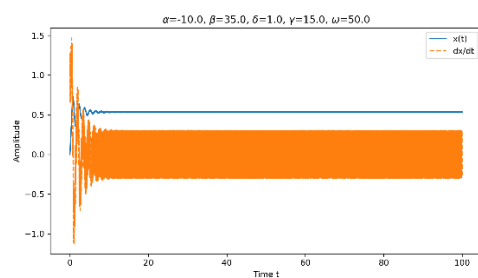
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

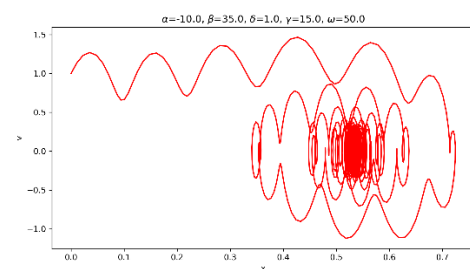
$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

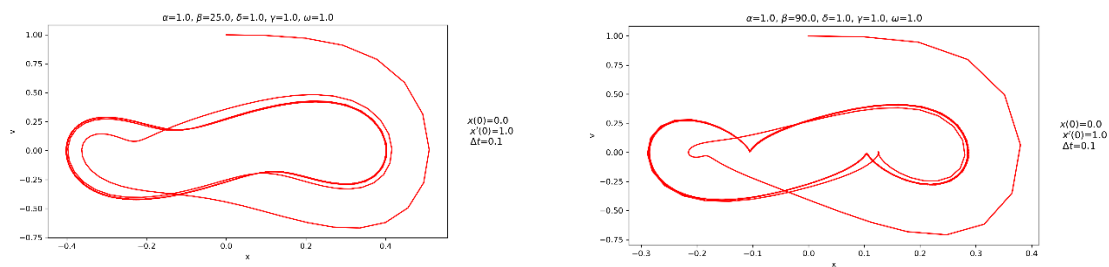

$x(0)=0.0$
 $x'(0)=1.0$
 $\Delta t=0.01$

Graf 8: Nekaj naključnih nihanj z velikima β in ω

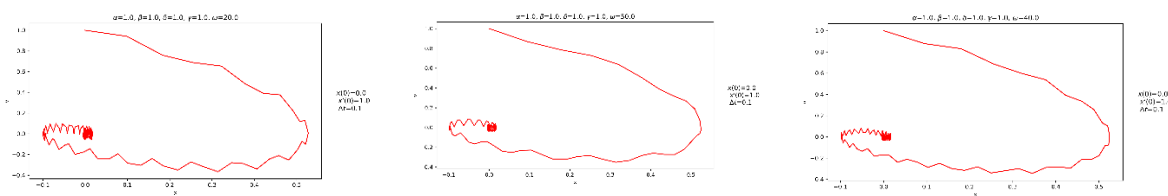
Nastavil sem nekaj naključnih vrednosti, izbral sem veliki vrednosti β in ω . Nihanje je postalo frekvenčno zelo visoko, bolj zanimivi pa so fazni diagrami, ki kažejo vzorec nekakšne krožne konvergence v določeno točko.

Glede na te rezultate sem želel preveriti ali je obliko možno posamezno pripisati le visoki vrednosti parametrov β ali ω . Sprva sem poskusil β .

Graf 9: Vpliv večje vrednosti β

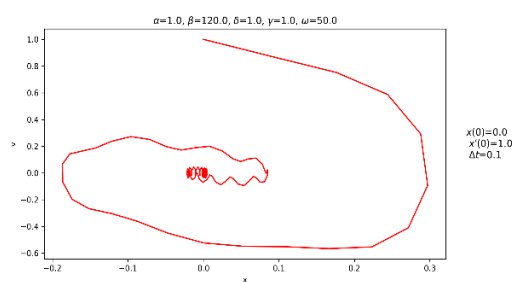
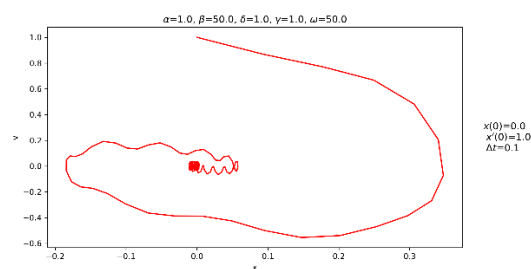
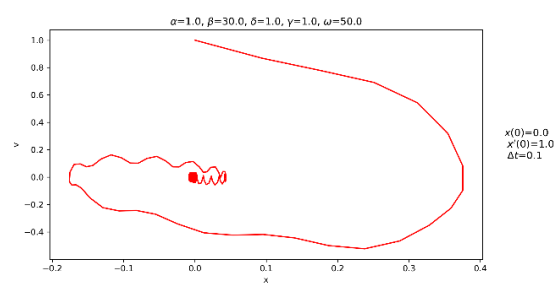
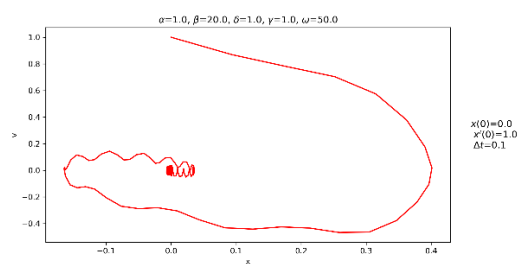
Ta sistem ne kaže opažene oblike, ki me je zanimala. Zato sem preveril še ω .

Graf 10: Velik ω

Očitno je razlog za opaženo obliko višja vrednost parametra ω . Preveril sem še kako kombinacija obeh vpliva skupaj, saj me je zanimalo ali lahko le s tema dvema dobim podoben diagram kot na grafu 8.

Graf 11: Kombinacija le visokih β in ω

Tako sem dobil podobno obliko le nekoliko bolj skrčeno. Pri visokem ω vrednost β vpliva na širino te eliptične krožnice.

2. naloga

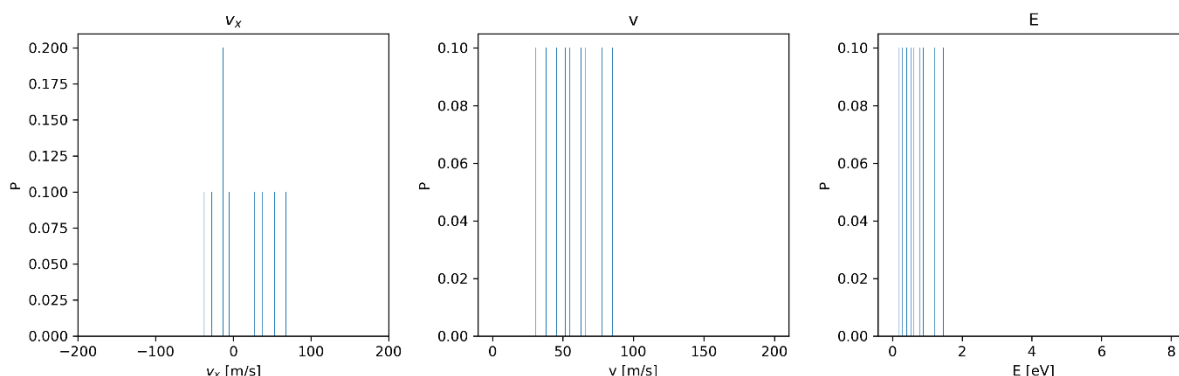
Napišite program, ki za N delcev generiral porazdelitve hitrosti po Maxwellovi porazdelitvi za podano temperaturo. Plin naj bo eno-, dva- ali tridimenzionalen. Ko imate porazdelitev, določite histogram hitrosti v x smeri in histogram velikosti hitrosti. Kakšen pa je histogram po energijah?

Metode

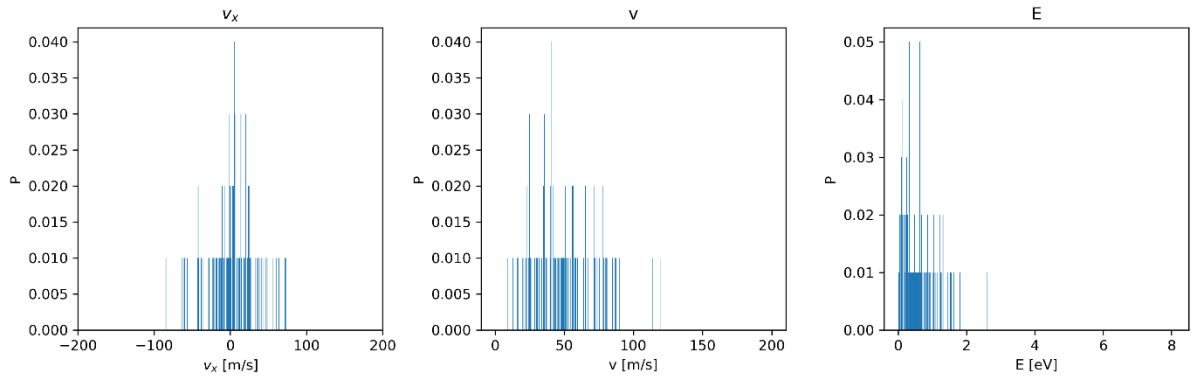
Reševanje je povsem identično ne glede na dimenzionalnost, le zahteva določene prilagoditve programa, zato sem se osredotočil na trodimenzionalni problem. Najprej sem generiral naključna števila po normalni porazdelitvi $N\left(0, \sqrt{\frac{k_B T}{m}}\right)$. Programiral sem v c++, ki ima v random knjižnici tudi to porazdelitev, a sem problem vseeno rešil kot, da te funkcije ni. Uporabil sem generacijo naključnih števil na intervalu (0,1) in Box-Mullerjevo transformacijo. Potem program naključno generira hitrosti, izračuna se v kateri interval hitrosti spada in zapiše kot pojavitev v polje. Število intervalov sem sprva dinamično določal po formuli $n = 1 + \log_2 N$, a je bilo vedno premalo intervalov, zato sem številko kar fiksiral na 500. Program izračuna še magnitudo vektorja hitrosti in kinetično energijo. Podobno zapisuje informacijo v ustrezno polje.

Rezultati

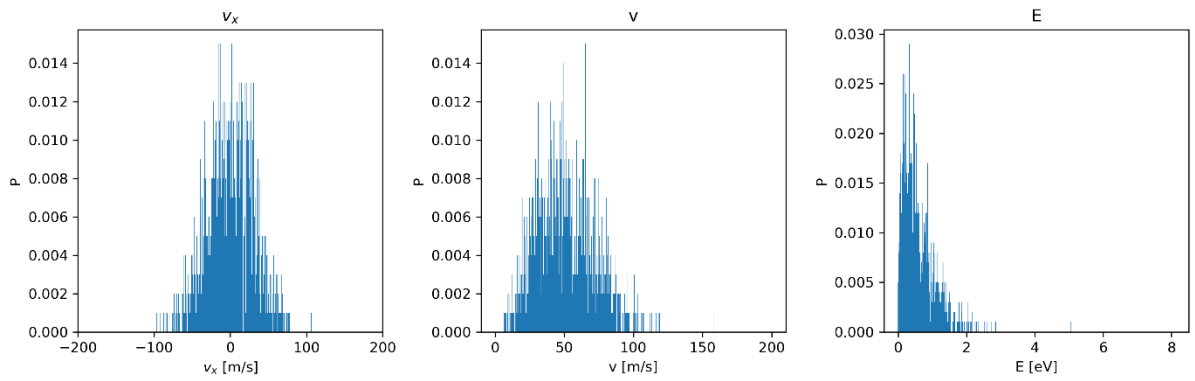
Pri tej nalogi sem preverjal samo kako število delcev vpliva na generirane histograme. Ustrezno s teorijo je hitrost v x smeri z večanjem števila delcev vedno bolj v obliki normalne porazdelitve. Porazdelitev velikosti hitrosti sledi obliki kvadrirane normalne porazdelitve, tako kot tudi hitrost, a na drugačni skali.

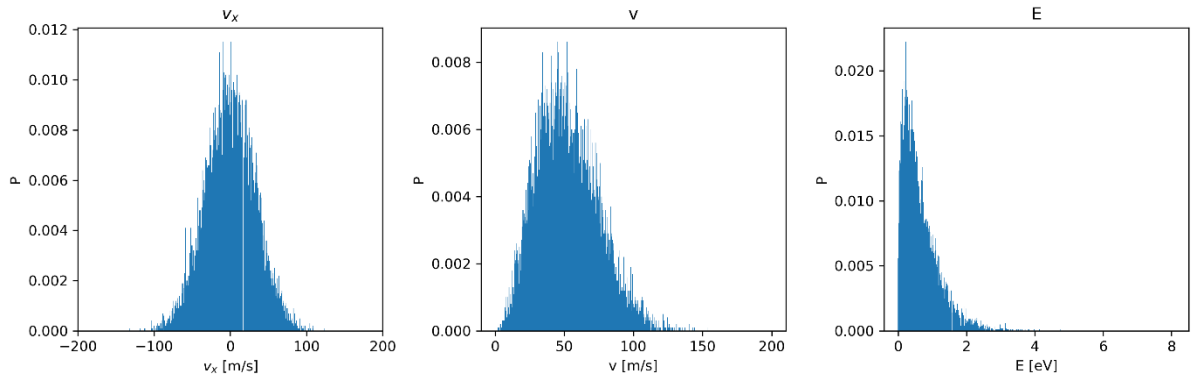
Graf 12: $N=10$

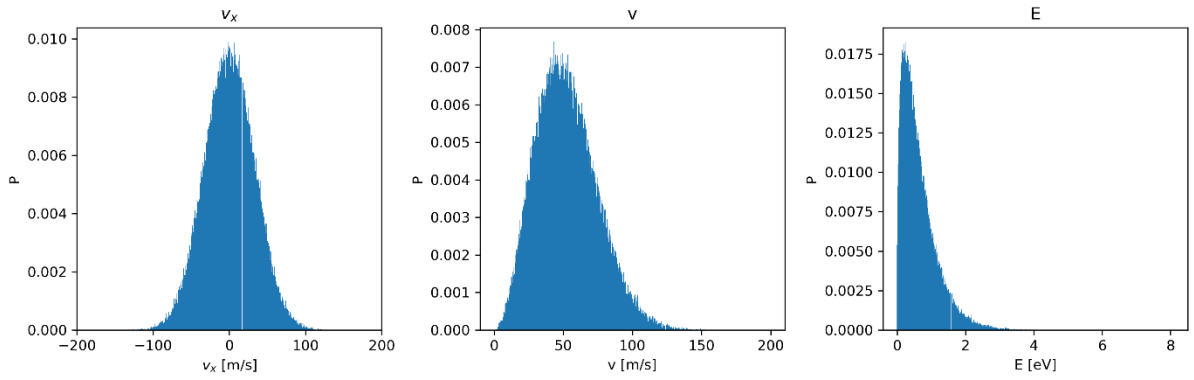
Graf 13: $N=100$

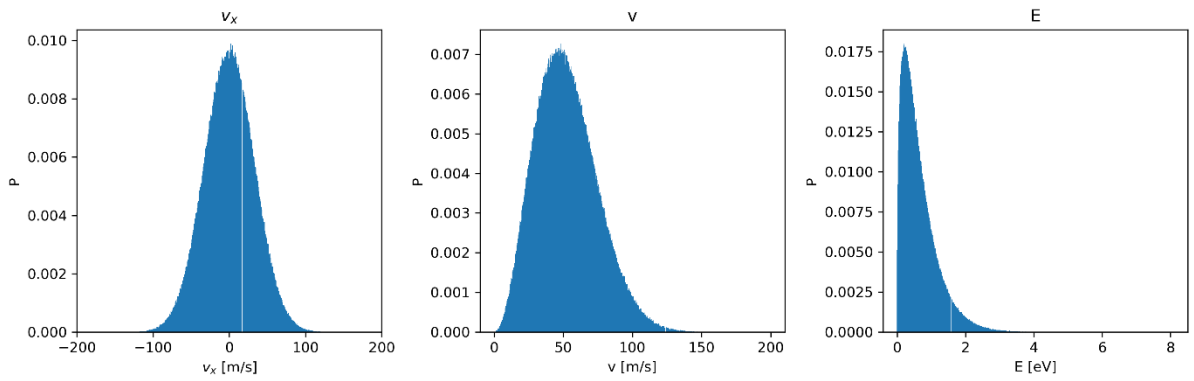
Graf 14: $N=1000$

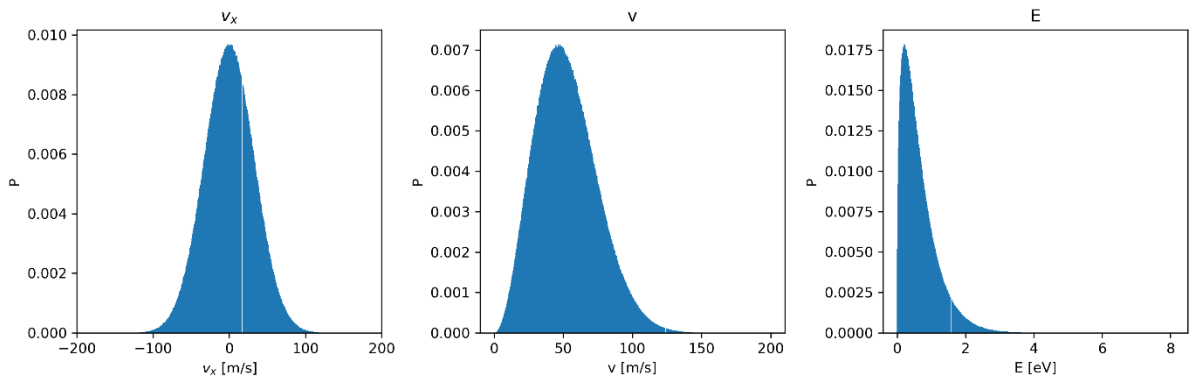
Graf 15: $N=10000$

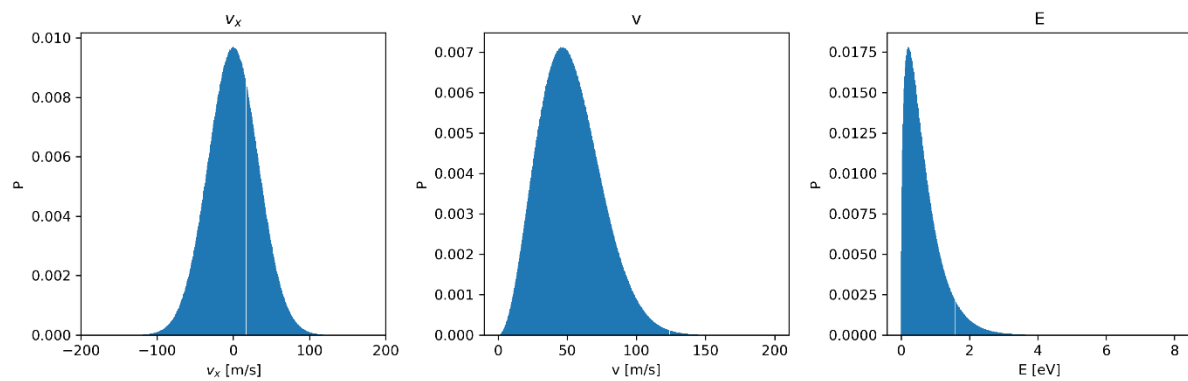
Graf 16: $N=100000$

Graf 17: $N=1000000$

Graf 18: $N=10000000$

Graf 19: $N=100000000$